

Rechtszaak om seksende Houellebecq is als een Kirac-film, 'maar dan live'

(<https://www.ewmagazine.nl/auteur/jeroen-coelen/>)

[JEROEN COELEN](https://www.ewmagazine.nl/auteur/jeroen-coelen/)

([HTTPS://WWW.EWMAGAZINE.NL/AUTEUR/JEROEN-COELEN/](https://www.ewmagazine.nl/auteur/jeroen-coelen/))

24 april 2023 | Leestijd: 5 minuten

De Franse Schrijver Michel Houellebecq. Foto: Henri Szwarc/ABACAPRESS.COM

Vorige week diende de rechtszaak van de Franse schrijver Michel Houellebecq tegen kunstcollectief Kirac om een kunstfilm waarin hij seks heeft, maar waarvan hij spijt kreeg. Kirac-watcher **Jeroen Coelen** was erbij en doet verslag voor *EW Podium*.

EW PODIUM

EW Podium publiceert opinies van (veelal beginnende) schrijvers, die vanuit eigen onderzoek, expertise of werkervaring bijdragen aan het debat. De opinies hoeven niet overeen te komen met die van de redactie.

Geïnteresseerde auteurs kunnen hun bijdragen sturen naar

ewpodium@ewmagazine.nl

Tussen de witmarmeren muren van het gerechtshof in Amsterdam staat op dinsdag 18 april een gespannen groep mensen voor een dichte deur van een rechtszaal. Voor velen is dit de eerste rechtszaak die ze bezoeken, maar dat is niet de reden voor de spanning. Michel Houellebecq, de grote Franse schrijver van het moment, eist dat de laatste film van Stefan Ruitenbeek en zijn filmcollectief Kirac (*Keeping It Real Art Critics*) niet mag worden vertoond. De film bevat beelden van een seksende Houellebecq. Ook al is dit vooraf overeengekomen in een contract, Houellebecq voelt zich erin geluisd en wil niet dat de film uitgebracht wordt.

VERSLAG VAN EEN CONTROVERSIËLE ZAAK

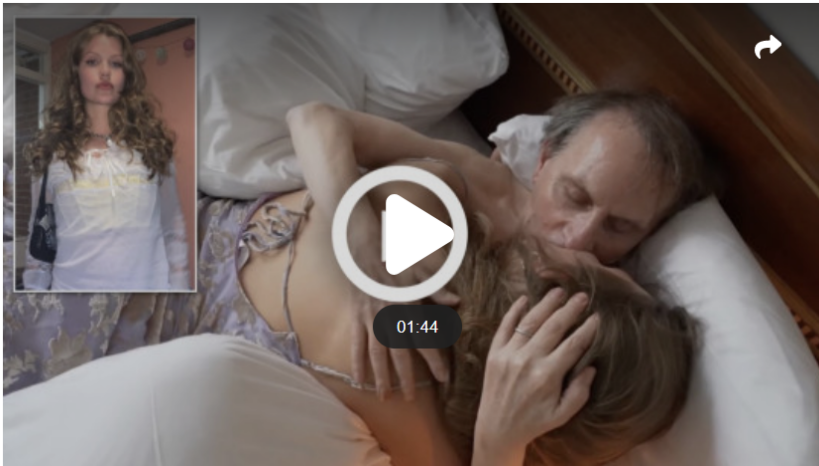
Ruitenbeek, gekleed in een keurig aangemeten babyblauw pak, verwelkomt iedereen persoonlijk en praat geanimeerd met zijn aanhangers. Hij lijkt niet onder de spanning te

lijden, en oogt vrolijk. Dat komt, paradoxaal genoeg, omdat een persoonlijk faillissement dreigt, legt de filmmaker later op de dag aan me uit. En daar wordt hij rustig van, in een toch redelijk tumultueuze periode.

JEROEN COELEN

Jeroen Coelen (1991), PhD-kandidaat Delft, onderzoekt innovatie bij start-
[Lees meer](https://www.ewmagazine.nl/auteucoelen/)
(<https://www.ewmagazine.nl/auteucoelen/>)

Naast eerdere rechtszaken in Frankrijk en Nederland, in beide landen gewonnen door Kirac, werd het conflict ook via de media beslecht. In [Spaanse](https://www.keepingitrealartcritics.com/wordpress/wp-content/uploads/2023/04/Michel-Houellebecq-Cuando-me-miro-al-espejo-me-doy-miedo-Cultura-EL-PAIS.pdf) (<https://www.keepingitrealartcritics.com/wordpress/wp-content/uploads/2023/04/Michel-Houellebecq-Cuando-me-miro-al-espejo-me-doy-miedo-Cultura-EL-PAIS.pdf>), [Duitse](https://www.sueddeutsche.de/kultur/michel-houellebecq-interview-sex-film-kirac-27-gruende-1.5778491?reduced=true) (<https://www.sueddeutsche.de/kultur/michel-houellebecq-interview-sex-film-kirac-27-gruende-1.5778491?reduced=true>) en [Nederlandse](https://www.volkskrant.nl/boeken/misschien-dat-michel-houellebecq-maar-een-boek-gaat-schrijven-over-deze-sombre-histoire-be2fda52/) (<https://www.volkskrant.nl/boeken/misschien-dat-michel-houellebecq-maar-een-boek-gaat-schrijven-over-deze-sombre-histoire-be2fda52/>) kranten en online op [Vice](https://www.vice.com/fr/article/88qy5/on-a-interviewe-le-realisateur-du-porno-avec-michel-houellebecq) (<https://www.vice.com/fr/article/88qy5/on-a-interviewe-le-realisateur-du-porno-avec-michel-houellebecq>) deden beide partijen gretig hun verhaal. Het had veel weg van een ouderwetse polemiek. Columnisten [braken een lans](https://www.nrc.nl/nieuws/2023/03/23/vertoon-artistieke-pornofilm-met-houellebecq-wel-a4160325) (<https://www.nrc.nl/nieuws/2023/03/23/vertoon-artistieke-pornofilm-met-houellebecq-wel-a4160325>) voor de film, of [juist niet](https://www.trouw.nl/opinie/de-infame-karaktermoord-op-michel-houellebecq-booc3648) (<https://www.trouw.nl/opinie/de-infame-karaktermoord-op-michel-houellebecq-booc3648>). Een ding is zeker: het is een controversiële zaak.

(<https://www.geenstijl.nl/5169105/michel-wat-doe-je-nu/>)

Klik op de afbeelding voor de trailer van de (nog onvoltooide) Kirac-film

KIRAC: CONTROVERSE ALS HANDELSMERK

Kirac houdt de maatschappij rond eigentijdse onderwerpen een spiegel voor, maar niet zonder gevolgen. Controverse wordt gezien als handelsmerk van Kirac. In 2021 ontstond er ophef over een Kirac-film waarin de 'rechtse' Sid Lukkassen seks zou hebben met de 'linkse' filosofe Jini van Rooijen '[om de polarisatie in Nederland tegen te gaan](https://www.filosofie.nl/kirac-de-film-honeypot-laat-zien-dat-ons-cultuurdebat-uit-reflexen-bestaat/)' (<https://www.filosofie.nl/kirac-de-film-honeypot-laat-zien-dat-ons-cultuurdebat-uit-reflexen-bestaat/>). Op de première van de film werd kunstenaar Julian Andeweg, die toen net een *me-too*-schandaal aan zijn broek had, [op een paard](https://twitter.com/NelleBoer/status/1446728472588607490) (<https://twitter.com/NelleBoer/status/1446728472588607490>) binnengedragen met als doel hem te 'un-cancelen'.

Waar sommigen Kiracs creaties zien als provocaties, rept het filmcollectief zelf als 'performances'. Maar voor velen ging het te ver. Vorig jaar mocht Kirac een expositie en première houden op de kunstacademie in Gent, maar de uitnodiging werd bekritiseerd door [een organisatie](http://www.meldet.org/) (<http://www.meldet.org/>) tegen seksueel geweld: Kirac zou een verkrachtingscultuur verheerlijken. Het bestuur van de Gentse academie [zwichtte](https://www.hln.be/gent/controversele-filmvoorstelling-aan-kask-studenten-afgelast-na-protest-kunnen-niet-garanderen-dat-voorstelling-in-alle-veiligheid-kan-plaatsvinden-a6e4bcod) (<https://www.hln.be/gent/controversele-filmvoorstelling-aan-kask-studenten-afgelast-na-protest-kunnen-niet-garanderen-dat-voorstelling-in-alle-veiligheid-kan-plaatsvinden-a6e4bcod>) voor de kritiek. Bij een evenement met Kirac in de Balie in Amsterdam gebruikte een actiegroep een [vergelijkbaar argument](https://www.nhnieuws.nl/nieuws/293513/actiegroep-roeft-op-tot-schrappen) (<https://www.nhnieuws.nl/nieuws/293513/actiegroep-roeft-op-tot-schrappen>).

[programma-de-balie-geef-verkrachtingscultuur-geen-podium](#)). En eerder annuleerde de [Gerrit Rietveld Academie \(https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/gerrit-rietveld-academie-annuleert-kirac-debat-vanwege-racistische-en-seksistische-uitspraken~b72e41ec/\)](https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/gerrit-rietveld-academie-annuleert-kirac-debat-vanwege-racistische-en-seksistische-uitspraken~b72e41ec/) in Amsterdam een debat met Kirac.

DE MAGISCHE AANTREKKINGSKRACHT VAN KIRAC

Kirac lijkt geregeld vakkundig een ravage te veroorzaken. Ontwrichte campussen, geannuleerde evenementen, ophef rondom Sid Lukkassen en nu een rechtszaak met een Franse romanschrijver. Toch zaten bij dit hoger beroep in de Amsterdamse rechtbank een stuk of vijftig Kirac-fans op de publieke tribunes. Wat is toch de aantrekkingskracht tot Kirac?

Vorig jaar vertrok ik met een vijftigtal anderen in een door Kirac georganiseerde busreis naar het – uiteindelijk geannuleerde – evenement in Gent. Ik sprak nieuwsgierige, onderzoekende en kunstzinnig georiënteerde twintigers en dertigers. Beslist geen radicalen. In het Amsterdamse gerechtshof trof ik mensen van dezelfde snit. Enerzijds ontkenden velen niet gedreven te zijn door iets sensationeels. Maar het was niet alleen een schoolreisje met Kirac-adepten als rampoeristen in de rechtszaal? Iedereen die ik sprak was inhoudelijk minstens net zo geïnteresseerd in de zaak. Ze vroegen zich vooral af wat de motieven zijn van beide partijen, en wat de grenzen van de kunst en de vrijheden van een kunstenaar zijn. Vragen die in Kiracs werken vaak terugkomen.

MICHEL HOUELLEBECQ: 'IK BEN TE RIJK OM OP LE PEN TE STEMMEN'
([HTTPS://WWW.EWMAGAZINE.NL/BUITENLAND/ACHTERGROND/2017/05/MICHEL-HOUELLEBECQ-IK-BEN-TE-RIJK-OM-OP-LE-PEN-TE-STEMMEN-500439/](https://www.ewmagazine.nl/buitenland/achtergrond/2017/05/michel-houellebecq-ik-ben-te-rijk-om-op-le-pen-te-stemmen-500439/))

KIRAC-FANS ZIJN TEGELIJK FAN VAN HOUELLEBECQ

Ondanks dat deze aanhang overduidelijk in het kamp-Kirac zat, vertellen dezelfde aanwezigen ook fan te zijn van Houellebecq. Helaas voor hen was de romancier niet aanwezig. Aan het begin van het pleidooi van zijn advocaat horen we dat de schrijver thuis zit, beschaamd aan de grond genageld door de zaak. In afwachting op de uitslag drinkt en rookt hij aan de lopende band. Liefhebbers van Houellebecq zullen in dat laatste niet per se afwijkend gedrag opmerken.

De advocaat pleit voor '[naburige rechten](https://www.auteursrecht.nl/naburig-recht)' (een soort auteursrecht) van Houellebecq als uitvoerend kunstenaar: hij speelde immers een rol in de film. Is dat wel zo? Deelnemers aan een documentaire zijn geen acteurs, redeneert Kirac. Een documentaire is een auteursrechtelijk beschermd werk, aldus Ruitenbeeks advocaat, omdat er creativiteit komt kijken bij het kiezen van welke beelden de *final cut* halen.

HOUELLEBECQ WILDE DEELNAME AAN DE SEKSFILM KUNNEN ONTKENNEN

De rechter onderzoekt deze grens: ergens in de beelden zet Houellebecq een wolvenmasker op. Kunnen we dat zien als daad van creativiteit? Een deel van het publiek lacht, de rechter houdt zich stijf. Het wolvenmasker was alleen om zijn identiteit te verbergen, reageert Kiracs advocaat. Belangrijk voor Houellebecq, die in een contract had laten vastleggen dat zijn hoofd en genitaliën niet tegelijk in beeld zouden komen. Houellebecq wilde achteraf kunnen beweren dat niet hij het was die seks had op de beelden. Hiermee waren voor hem de risico's afgedekt.

Nadat de trailer eerder dit jaar online kwam, bedacht Houellebecq zich: de hele film moest verboden worden. Geen enkele intieme scène mag worden uitgebracht, stelt Houellebecq, ongeacht of zijn hoofd dan wel genitaliën in beeld zijn. Tijdens de zitting stuurt de rechter aan op een compromis: kunnen deze intieme scènes uit de film?

Beelden van Kirac zelf, de rechter spreekt:

EEN KAFKAËSKE RECHTSZAAK: WAT IS INTIEM?

Ruitenbeeks advocaat reageert lacherig: is samen op bed zitten al intiem? Is kussen intiem? Of is pas bij penetratie sprake van intimiteit? Het publiek lacht vanwege deze kafkaëske poging om 'intiem' te definiëren — een heldhaftige taak, gezien de afstand tussen twee partijen.

Of is dit slechts een spel van beide partijen? Zowel Ruitenbeek als Houellebecq gaven in de media aan deze zaak mee te nemen in hun huidige en toekomstige werken. In dat geval verandert de zaak over een kunstwerk zelf in een kunstwerk.

Houellebecqs advocaten onderstrepen in hun pleidooi de werkwijze van Kirac: de scheidslijn tussen fictie en non-fictie vervaagt. Zo creëert Kirac onduidelijkheid. Het is precies deze onduidelijkheid die velen zo charmant vinden aan de werken van Kirac. De toeschouwer wordt gedwongen een standpunt in te nemen, wat niet altijd eenvoudig is. Zo ook bij deze rechtszaak. Een toeschouwer reflecteert achteraf: deze rechtszaak is als een Kirac-film, maar dan live.

De rechter heeft in elk geval nog geen standpunt ingenomen, bijvoorbeeld over de wettelijkheid van het contract dat was afgesloten. Eerst wordt ingezet op een compromis. Houellebecq moet hiervoor op korte termijn naar Amsterdam afreizen. Als er geen schikking komt, doet het hof van Amsterdam op 16 mei een uitspraak.

Reactie Kirac

Ruitenbeek laat in een reactie aan *EW* weten dat hij nog helemaal niet weet hoe de film eruit gaat zien. Wel benadrukt hij dat het gaat om een intieme kunstfilm, niet om een 'seksfilm' zoals in de media wordt beweerd.

Deel dit artikel: